

1 juni 2026

Remissvar från Sveriges Stadsmissioner

Remissyttrande över betänkandet Återkallelse av svenskt medborgarskap (SOU 2026:21).

Riksföreningen Sveriges Stadsmissioner samlar på nationell nivå den lokala Stadsmissionen i Göteborg, Kalmar, Skåne, Stockholm, Sörmland, Umeå, Uppsala, Västerås, Örebro och Östergötland och arbetar för människor som lever i utsatthet och utanförskap i Sverige. Tillsammans bedriver vi professionell social omsorg, utbildning och arbetsintegration på 40-talet orter runt om i Sverige och möter 5000 - 7000 människor dagligen.

Sveriges Stadsmissioners utgångspunkter för yttrandet

Stadsmissionen är en idéburen organisation som arbetar för att skapa ett mänskligare samhälle där alla har makt att forma sina egna liv och är delaktiga i samhället. Detta gör Stadsmissionen genom att bedriva professionellt socialt arbete, utbildning och arbetsintegration utifrån en kristen värdegrund som värnar om alla människors lika värde och rättigheter oberoende av livssituation. Utifrån denna värdegrund har samhället ett ansvar att stötta vid utsatthet, särskilt barn, oavsett juridisk status.

I sitt uppdrag utgår Stadsmissionen från de mänskliga fri- och rättigheterna, ett barnrättsperspektiv och värnar om alla människors lika värde, oavsett livssituation.

Sammanfattning av Sveriges Stadsmissioners yttrande

Sveriges Stadsmissioner avstyrker förslaget i sin helhet. Vi är emot förslag som urholkar grundläggande rättigheter, där medborgarskapet är en sådan. Vi är även starkt principiellt emot en ordning där medborgarskapet i praktiken blir tvådelat då det är absolut för vissa men villkorat för andra, något som går emot principen om likhet inför lagen.

Sveriges Stadsmissioner anser att det svenska medborgarskapet inte under några omständigheter ska kunna återkallas.

Sveriges Stadsmissioner betonar att de mänskliga rättigheterna gäller samtliga människor som vistas i landet, och ser allvarligt på utvecklingen att lagstiftning på kriminal-, migrations- och socialrättens områden i allt högre grad dikterar olika livsvillkor baserat på juridisk status.

För det fall något eller flera av förslagen vidare bereds, intar Sveriges Stadsmissioner följande position:

Utveckling av Sveriges Stadsmissioners yttrande

Övergripande synpunkter

Inledningsvis vill Sveriges Stadsmissioner betona att de mänskliga rättigheterna gäller samtliga människor som vistas i landet, och ser allvarligt på utvecklingen att lagstiftning på kriminal-, migrations- och socialrättens områden i allt högre grad dikterar olika livsvillkor baserat på juridisk status, till exempel vilken grund en människa har för sitt uppehållstillstånd eller vilket medborgarskap. Utredningens förslag som möjliggör återkallelse av medborgarskap i vissa fall för personer med ett dubbelt medborgarskap, utgår från en premis som i grunden gör skillnad på människor där medborgarskapet tenderar att felaktigt framställas som en förmån.

Återkallelse av medborgarskap och principen om lika rättigheter

Som fastslås i artikel 15 i FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna är rätten till en nationalitet är en grundläggande mänsklig rättighet. Det svenska medborgarskapet utgör idag den rättsliga ställningen med starkast skydd¹, och är därmed en grundläggande trygghet för många människor. Det innebär också bl.a. rätten att rösta i allmänna val och att vistas här, och har i hög grad påverkan på rätten till familjeliv. Medborgarskapet är även central för den svenska demokratins uppbyggnad och är grunden för den offentliga makten.² Sveriges Stadsmissioner motsätter sig starkt att medborgarskapet ska kunna återkallas då det innebär en urholkning av dess okränkbara ställning. Ett första steg till försvagning genom lag kan leda till ytterligare försvagningar i framtiden, ett möjligt sluttande plan som i dagsläget inte går att förutse. Vi ser även med oro på konsekvenserna av att förslaget negativt särbehandlar människor med dubbla medborgarskap och därmed formellt skiktar svenska medborgare i två olika nivåer; de med ett medborgarskap och de med dubbla. Sveriges Stadsmissioner ser stora risker med att förslaget, om det antas, leder till ytterligare strukturell diskriminering, otrygghet och segregation.

I dagsläget saknar utredningens förslag stöd i svensk grundlag. Ett förslag till grundlagsändring har utretts i SOU 2025:2 som nyligen lett fram till proposition 2025/26:78 *En grundlagsskyddad aborträtt samt utökade möjligheter att begränsa föreningsfriheten och rätten till medborgarskap*. Remissinstanserna riktade skarp kritik till SOU 2025:2 utifrån mänskliga rättigheter och grundläggande rättsstatsprinciper. *Nuvarande* utredning återger den kritik som framförts i samband med SOU 2025:2, men motiverar ändå behovet av återkallelse med hänvisning till att den nuvarande ordningen kan uppfattas som stötande och riskera att undergräva tilltron till rättsordningen.³ Sveriges Stadsmissioner ifrågasätter denna utgångspunkt. Det framgår inte vem som anses reagera på detta sätt eller på vilka grunder en sådan reaktion skulle uppstå. Det är oklart vilka grupper som antas uppfatta ordningen som stötande och vilka som i praktiken skulle förlora förtroendet för rättsordningen. Resonemanget saknar därmed en tydlig förankring i konkreta rättsliga eller samhälleliga konsekvenser och riskerar att bygga på antaganden snarare än på en faktisk analys av vilka intressen som berörs.

Vi vill i sammanhanget påtala att misstro likväl skapas när lagstiftning innebär olika konsekvenser för olika samhällsgrupper. Det är därför motsägelsefullt att utredningen tycks luta sig mot principer om likhet inför lagen och legitimitet som skäl för förslaget, samtidigt som förslaget innebär att medborgarskap ska kunna återkallas för en viss samhällsgrupp och dessutom bygger på en fiktiv grundlagsändring. Sveriges Stadsmissioner anser att utredningen saknar en ordentlig analys utifrån ett

¹ 2 kap. 25 § regeringsformen.

² 1 kap. 1 § regeringsformen.

³ SOU 2026:21 s. 150.

människorättsperspektiv för de som ytterst påverkas av förslaget; vuxna och barn med dubbla medborgarskap. Bristen är undermålig en statlig utredning.

Brister i lagstiftningsprocessen och utredningsarbetet

Lagrådet har nyligen riktat skarp kritik mot lagstiftningsförfarandet på migrationsområdet i kölvattnet av Tidöavtalet.⁴ Sveriges Stadsmissioner instämmer med Lagrådet på flertalet punkter och ser flera liknande allvarliga brister med aktuell utredning.

Direktivet till utredningen anger att utredningen ska lämna förslag på lagstiftning, "oavsett ställningstagande i sak".⁵ Eftersom det redan på förhand angivits vad utredningen ska utmyнна i framstår själva utredningsarbetet som en formalitet. Sveriges Stadsmissioner ifrågasätter en sådan uppdragsutformning där förenligheten med gällande rätt, inklusive Sveriges internationella konventionsåtaganden och konsekvensanalyser i ljuset av dessa, riskerar att få en undanskymd roll i lagstiftningsarbetet. Detta kan i förlängningen innebära att vi får lagar i strid med mänskliga rättigheter och rättsstatliga principer.

Som också påtalas i utredningen har utredningstiden varit extremt kort. Remissinstanserna har haft lite drygt två månaders svarsfrist vilket också är oacceptabelt kort tid. Sveriges Stadsmissioner ifrågasätter proportionaliteten med ett påskyndat förfarande med tanke på att förslaget innebär en historisk inskränkning av det svenska medborgarskapet. Det framgår inte heller i direktivet till utredningen varför frågan är av brådskande karaktär. Tidspressen har uppenbart begränsat utredningsarbetet i vilka frågor som getts prioritet. Det saknas utredning kring vad återkallelse av ett svenskt medborgarskap får för effekter på andra närliggande områden, t.ex. vad som sker med en persons migrationsrättsliga status om det svenska medborgarskapet återkallas. Den barnkonsekvensanalys som gjorts har även påfallande brister vilket är oacceptabelt ur ett rättssäkerhetsperspektiv. Utredningen lyfter t.ex. frågan om återkallelse av barns medborgarskap är förenligt med barnkonventionen, utan att faktiskt göra en grundlig utredning om så kan vara fallet. Som Barnrättsbyrån påtalar i sitt remissvar verkar det röra sig om upprepningar i respektive avsnitt.⁶

De lagförslag som presenteras genom aktuell utredning utgår från att regeringens förslag till grundlagsändring kommer antas vid två separata omröstningstillfällen i riksdagen, med ett riksdagsval däremellan. Sveriges Stadsmissioner anser mot denna bakgrund att aktuell utredning har tillsatts i ett för tidigt skede, vars slutsatser föregår utfallet av en demokratisk process som ännu inte haft sin gång. Grundlagarnas ställning i lagstiftningsförfarandet riskerar på detta sätt att försvagas. Parallellt med aktuell utredning har även stora förändringar utretts och delvis antagits på kort tid gällande medborgarskap samt migranternas och flyktingars rättigheter. Det är närmast omöjligt att överblicka hur olika lagstiftningar skulle samverka med varandra framåt, som medför stora risker för rättssäkerheten.

Internationella åtaganden och jämförelser med andra staters regelverk

Enligt utredningen är det främsta argumentet för en möjlighet att återkalla medborgarskap i vissa fall att detta görs i våra närmaste nordiska grannländer.⁷ Utredningen hänvisar i sammanhanget till att dessa länder också är anslutna till Europakonventionen. Det faktum att andra länder som

⁴ Lagrådet, Utmönstring av permanent uppehållstillstånd och anpassning av svensk rätt till EU:s migrations- och asylpakt, utdrag ur protokoll vid sammanträde 2026-04-22.

⁵ Direktiv 2025:51.

⁶ Se s.3 i Barnrättsbyråns remissutlåtande till Återkallelse av svenskt medborgarskap (SOU 2026:21).

⁷ SOU 2026:21 s.150.

också är anslutna till Europakonventionen har en viss lagstiftning, t.ex. i frågan om dubbelbestraffning, är inte i sammanhanget en garant för att Sverige lever upp till sina internationella konventionsåtaganden om liknande lagstiftning skulle antas här. Att vidta en viss åtgärd med hänvisningar till andra länders praktiker saknar rättslig grund och riskerar att försvaga, snarare än upprätthålla mänskliga rättigheternas ställning. Det är en grundläggande utgångspunkt att de rättigheter som följer av Europakonventionen är ömsesidigt samverkande och odelbara. Stater är skyldiga att respektera och uppfylla samtliga skyldigheter i förhållande till dessa rättigheter och kan inte välja vissa utifrån hur den politiska viljan råkar se ut i tiden just då - inom landet eller i omvärlden.

Utredningen beskriver att nuvarande ordning i svensk rätt ger ett mycket starkt skydd för medborgarskapet och att en återkallelseordning därför kräver en ny normativ konstruktion som samtidigt måste rymmas inom Sveriges internationella åtaganden. Detta är en korrekt utgångspunkt. Problemet är att utredningen inte fullt ut omsätter dessa utgångspunkter i den föreslagna regleringens utformning. Internationell rätt och Europakonventionen innebär inte endast formella gränser, utan kräver att lagstiftningen är i enlighet med lag i den meningen att den är tillräckligt tydlig och förutsebar samt att den är proportionerlig och inte godtycklig i praktiken. I frågor om återkallelse av medborgarskap är Europadomstolens praxis under artikel 8 särskilt relevant. Domstolen har klargjort att även om konventionen inte ger en fristående rätt till medborgarskap kan en återkallelse av redan förvärvat medborgarskap utgöra ett ingrepp i privat- och familjeliv. Bedömningen kretsar då kring om ingreppet varit godtyckligt, vilket i sin tur kräver tydligt lagstöd, reella processuella garantier och en faktisk proportionalitetsavvägning.

Ett återkallat medborgarskap förändrar den enskildes rättsliga position i grunden. Det aktualiserar frågor om rätt att vistas i landet, om tillståndsprövningar, om verkställighetshinder, om barns rättsliga situation och om samordning mellan olika processer. Utredningen lämnar centrala delar av dessa följdfrågor obesvarade och hänvisar i praktiken till framtida utredning eller tillämpning. Det är inte acceptabelt när lagstiftaren samtidigt vill införa en av de mest ingripande statusförändringar en stat kan besluta om. Resultatet riskerar att bli att personer hamnar i en rättsligt oklar situation där varken status, rättigheter eller skyldigheter är tillräckligt definierade. Sådan oklarhet är i sig en rättssäkerhetsrisk.

Därtill måste frågan om dubbelt medborgarskap hanteras med betydligt större precision. Om återkallelse bara kan ske när individen har ett annat medborgarskap vid beslutstillfället måste lagstiftningen också hantera de praktiska situationer där det andra medborgarskapet är tvistigt, svårt att fastställa eller inte erkänns av den andra staten. Utredningen klargör inte vem som bär den faktiska bevisbördan, vilken utredningsskyldighet som gäller i dessa delar eller hur den enskilde kan bemöta och angripa ett påstående om "andra medborgarskapet". En ordning som syftar till att undvika statslöshet men samtidigt saknar robust mekanik för att säkert fastställa ett annat medborgarskap riskerar att i praktiken producera just den typ av rättsliga vakuüm som internationella åtaganden syftar till att förhindra.

Närmare om vissa förslag

Kapitel 8: Återkallelse på grund av oriktiga uppgifter eller annat otillbörligt handlande

Sveriges stadsmissioner avstyrker förslaget. Även om internationell rätt under vissa förutsättningar tillåter återkallelse av medborgarskap finns starka skäl att inte införa en sådan ordning i svensk rätt. Sveriges stadsmissioners uppfattning är att ett medborgarskap inte ska kunna återkallas på någon grund. Därtill är förslaget inte tillräckligt rättssäkert utformat och innehåller

otydliga återkallelsegrunder, saknar tydliga tidsmässiga begränsningar och lämnar ett omfattande tolkningsutrymme till rättstillämpningen. Utredningen hänvisar återkommande till proportionalitet, barnets bästa och Sveriges internationella åtaganden, men utvecklar inte tillräckligt hur dessa principer faktiskt ska få genomslag i rättstillämpningen.

Särskilt allvarligt är att förslaget riskerar att göra medborgarskapet till en rättsstatus som under mycket lång tid kan omprövas och ifrågasättas. Det riskerar att påverka människors rättsliga ställning, trygghet och skydd mot statslöshet på ett sätt som inte är tillräckligt analyserat i betänkandet. Av Europadomstolens praxis framgår att en återkallelse av medborgarskap som skett lång tid efter naturalisationen, grundad på underlåtenhet att lämna vissa uppgifter och utan någon reell avvägning mellan den enskildes intressen och statens intressen, kan vara uppenbart oproportionerlig och därmed stå i strid med artikel 8.⁸ Domstolen har vidare framhållit att avsaknad av effektiva processuella garantier samt underlåtenhet att beakta internationella åtaganden, särskilt risken för statslöshet, kan innebära att ett beslut blir godtyckligt och därmed konventionsstridigt.⁹ Praxis visar därmed att det inte är tillräckligt att proportionalitet anges som en allmän princip; regelverket måste möjliggöra en faktisk och kontrollerbar proportionalitets- och rättssäkerhetsprövning i det enskilda fallet samt motverka återkallelser som bygger på en alltför strikt tillämpning av regelverket utan tillräcklig hänsyn till den enskildes situation och de konsekvenser som uppstår över tid. Mot denna bakgrund är det en grundläggande brist att utredningen inte redovisar en samlad analys av följdverkningarna av ett återkallat medborgarskap i svensk rätt

Medborgarskapet har en särskild betydelse för individens rättsliga ställning, identitet och tillgång till grundläggande rättigheter och kräver därför en hög grad av rättssäkerhet och förutsebarhet. En central problematik i förslaget är hur återkallelsegrunderna avgränsas. Utredningen föreslår en bestämmelse som omfattar "oriktiga, ofullständiga eller annars vilseledande uppgifter" och anger att uttrycket ska omfatta alla sådana uppgifter som kan tänkas lämnas eller utelämnas i samband med ett medborgarskapsförfarande.¹⁰ Det innebär en mycket bred reglering som kräver tydliga rättssäkerhetsgarantier och avgränsningar i lag. Utredningen öppnar samtidigt för att en rad olika typer av brister i uppgiftslämnandet ska kunna leda till återkallelse, men utan att ange tillräckligt tydliga kriterier för gränsdragningen. Begrepp som "ofullständiga" och "vilseledande" uppgifter kan i praktiken omfatta allt från medveten manipulation till brister som uppkommer i komplexa migrationsprocesser där dokumentation saknas, uppgifter är svåra att styrka eller individen har begränsad möjlighet att förstå vilka uppgifter som bedöms som relevanta. I en ordning där medborgarskap ska kunna återkallas måste lagstiftaren minimera risken för att systemet fångar in fall som inte rimligen bör leda till en så ingripande statusförlust. Utredningen gör inte detta. Därmed skapas ett betydande tolkningsutrymme som riskerar godtycke och oenhetlig tillämpning.

Utredningen motiverar förslaget med att medborgarskapskonventionen tillåter återkallelse när medborgarskap förvärvats genom oriktiga eller ofullständiga uppgifter och med att liknande ordningar finns i andra europeiska stater.¹¹ Det är emellertid inte tillräckligt för att motivera den svenska konstruktionen. Europadomstolens praxis visar att frågan inte är om

⁸ Europadomstolen (ECtHR), *Usmanov v. Russia*, appl. no. 43936/18, dom den 22 december 2020

⁹ Europadomstolen (ECtHR), *Emin Huseynov v. Azerbaijan* (No. 2) appl. no. 1/16, dom den 13 juli 2023

¹⁰ SOU 2026:21 s. 160.

¹¹ SOU 2026:21, s. 157–160.

återkallelse förekommer i andra länder, utan hur regleringen är utformad och vilka rättssäkerhetsgarantier som faktiskt finns. I de fall där återkallelse har godtagits har domstolen fäst särskild vikt vid tydligt lagstöd, processuella garantier, tillgång till effektiva rättsmedel och att återkallelsen inte fått oproportionerliga konsekvenser för den enskilde.¹² Utredningen använder internationell rätt och internationella jämförelser som stöd för att återkallelse kan införas, men analyserar inte tillräckligt vilka begränsningar och garantier som krävs för att en sådan ordning ska vara rättssäker och förenlig med Sveriges internationella åtaganden.

Utredningen föreslår därtill ingen preskriptionsfrist utan anger i stället att den tid som förflutit sedan medborgarskapet beviljades ska beaktas inom ramen för proportionalitetsbedömningen.¹³ I praktiken innebär det att staten kan återkomma mot en individ långt efter att medborgarskapet beviljats, vilket gör medborgarskapet till en rättsstatus som under mycket lång tid kan ifrågasättas. Det undergräver stabiliteten i rättsordningen och skapar en strukturell osäkerhet som är särskilt allvarlig för personer som redan lever i utsatthet eller riskerar statslöshet. Av Europadomstolens praxis framgår dessutom att återkallelse som sker lång tid efter att medborgarskapet beviljats, i kombination med en alltför strikt tillämpning av regelverket och bristande intresseavvägning, kan vara oproportionerlig.¹⁴ En svensk reglering utan tydliga tidsmässiga ramar riskerar därför att leda till återkallelser där den enskildes faktiska livssituation och anknytning över tid inte ges tillräcklig betydelse.

Ett barns medborgarskap kan påverkas av en förälders återkallelse. Det är inte tillräckligt att hänvisa till att barnets bästa ska beaktas när lagstiftaren samtidigt skapar en ordning där barn riskerar att drabbas av ett mycket ingripande beslut på grund av omständigheter de själva inte kan påverka. Barnets bästa måste ges ett faktiskt materiellt genomslag. Det kräver åtminstone att proportionalitet inte endast anges som en allmän princip i motiven utan utformas som en tydlig och prövningsbar del av de rättsliga förutsättningarna för återkallelse, samt att barnets egna rättigheter inte i praktiken görs beroende av förälderns agerande. Detta gäller särskilt i situationer där återkallelse riskerar att påverka barnets rättsliga status, identitet eller skydd mot statslöshet. Utredningens analys är inte tillräckligt utvecklad i dessa delar

Kapitel 10: Återkallelse på grund av brott som allvarligt hotar Sveriges säkerhet eller brott som omfattas av internationella brottmålsdomstolen

Sveriges Stadsmissioner invänder principiellt mot förslaget av skäl som redogjorts för ovan. Förslaget innebär en skiktning av svenska medborgare i två klasser, de med ett medborgarskap och de med dubbla. Det riskerar även att leda till att personer med dubbla medborgarskap känner sig tvingade eller uppmanade avsäga sig sitt andra medborgarskap, för att skydda det svenska. Den mänskliga rättigheten till nationalitet inbegriper alla rådande nationaliteter som en person kan ha, och ingen får godtyckligt fräntas någon av dessa. Förslaget är också högst problematiskt sett ur ett diskrimineringsperspektiv. Det sänder ut signaler om att staten inte

¹² Europadomstolens dom den 21 december 2016 i målet *Ramadan v. Malta*, ansökan nr 76136/12; Europadomstolens dom den 25 juni 2020 i målet *Ghoumid and Others v. France*, ansökan nr 52273/16 m.fl.; samt Europadomstolens dom den 13 juli 2023 i målet *Emin Huseynov v. Azerbaijan (no. 2)*, ansökan nr 1/16

¹³ SOU 2026:21, s. 168–169

¹⁴ Europadomstolens dom den 22 december 2020 i målet *Usmanov v. Russia*, ansökan nr 43936/18.

värdesätter ett andra medborgarskap och som att det finns en inneboende intressekonflikt mellan ett svenskt medborgarskap och ett annat. Sveriges Stadsmissioner vill, utöver de rättsliga problemen med en sådan ordning, understryka det demokratiska värdet av ett samhälle som bygger på pluralism. Det finns också praktiska problem med förslaget, både utifrån att det i vissa länder inte är möjligt att avsäga sig sitt medborgarskap, och att det i flertalet länder är svårt att bevisa eller göra konkret anspråk på sitt medborgarskap.

Vi anser inte heller att förslaget uppfyller grundläggande krav på tydlighet och förutsägbarhet. Utredningen föreslår att återkallelse ska kunna ske vid brott med en högsta straffskala på fyra års fängelse eller mer. Detta är påfallande låg gräns med tanke på den grad av rättighetsinskränkning som en återkallelse av medborgarskap utgör. Att låta straffvärdet vara avgörande för om ett brott är allvarligt eller inte uppfyller enligt vår mening inte krav på tydlighet. Straffskalor kan skifta över tid avseende samma typ av gärningar och en sådan ingripande åtgärd som återkallelse av medborgarskap bör inte av förutsägbarhetsskäl vara avhängigt utvecklingen i kriminalpolitiken. Förslaget görs än mer diffust när även förberedelse- och stämplingsbrott ska omfattas, typer av brott som normalt sett inte ger samma straffmaximum som om gärningen fullbordats av den enskilde.

Vad gäller att utländska domar ska kunna ligga till grund för återkallelse är det problematiskt om dessa jämföras med domar enligt svensk straffrätt utan vidare rättssäkerhetsgarantier. Förslaget är inte tillräckligt underbyggt och utrett i denna del.

Sveriges Stadsmissioner ser även allvarligt på att barn som döms för brott ska kunna få sitt svenska medborgarskap återkallat. Med tanke på en ytterligare sänkning av straffbarhetsåldern kan barn så unga som 13 år dömas för allvarliga brott och då även enligt förslaget bli fräntagna sitt svenska medborgarskap. Sverige är bundna till barnkonventionen och kan på inget vis kringgå de skyldigheter som följer av barnrätten baserat på att straffbarhetsåldern sänks. Barn som begått brott är fortfarande barn och ska inte behandlas annorlunda än andra barn, exempelvis på grund av nationalitet eller ställning i övrigt.¹⁵ Av artikel 40 i barnkonventionen framgår också att barn som har begått brott har rätt att återanpassas i samhället. Enligt FN:s barnrättskommitté strider ett rent bestraffande synsätt mot de principer för rättskipning för barn som uttrycks i artikeln.¹⁶

Ur ett barnperspektiv riskerar barn även att drabbas av familjesplittring om en förälder förlorar sitt svenska medborgarskap och eventuellt även rätten att uppehålla sig i landet. Dessa konsekvenser i ljuset av Sveriges internationella konventionsåtaganden har inte utretts tillräckligt.

Kapitel 11: Återkallelse på grund av brott som allvarligt skadar Sveriges vitala intressen

Sveriges internationella åtaganden inom mänskliga rättigheter tillåter i undantagsfall återkallelse av medborgarskap. Det gäller om man har fått ett medborgarskap genom bedrägligt förfarande, osanna uppgifter eller undanhållande av relevanta sakförhållanden. När det gäller brott som kan leda till återkallelse av medborgarskap ska det handla om väldigt grova brott som allvarligt skadar statens vitala intressen, främst förräderi och arbete för en utländsk underrättelsetjänst.

Enligt utredningens alternativa förslag ska återkallelse av medborgarskap för personer med dubbla medborgarskap vara möjligt på grund av brott som

¹⁵ Artikel 2 i barnkonventionen.

¹⁶ CRC/C/GC/24, paragraf 76.

“allvarligt skadar Sveriges vitala intressen”. Vad som utgör ”Sveriges vitala intressen” har inte någon legaldefinition, det definieras alltså inte närmre rättsligt, utan utredningen utgår här från vad regeringen lagt fram i proposition om förslag till grundlagsändring prop. 2025/26:78. Den brottslighet som tas upp är omfattande, av väldigt olika art och spänner över flera områden. Utredningen själv konstaterar att “[det är] en mycket omfattande brottslighet som dessutom inte är alldeles enkel att definiera. Om denna reglering är förenlig med Sveriges konventionsåtaganden blir ytterst en fråga för lagstiftaren, och i förlängningen domstolarna att bedöma.”¹⁷ Sveriges Stadsmissioner anser att denna osäkerhet som utredningen själv påtalar är alarmerande. Förslaget framstår som ett politiskt rekvisit snarare än rättsligt rekvisit. Begreppet i förslaget är för brett och lämnar ett alltför stort tolkningsutrymme till rättstillämparen.

Sveriges Stadsmissioner ifrågasätter också utredningens förslag om att inte bestämma någon preskriptionstid för inom vilken en återkallelse av medborgarskap ska vara möjlig. Utan preskriptionstid kommer tryggheten av ett medborgarskap aldrig riktigt infinna sig för en stor grupp människor när statusen alltid kan komma att ifrågasättas. Sveriges Stadsmissioner instämmer med Svenska Röda Korset att rättsordningen bör möjliggöra för individen att inrätta sitt liv i tillit till fattade beslut.¹⁸

Vad gäller barn som begår brott hänvisar vi till anförda synpunkter under Kapitel 10. Vi ser stora brister vad gäller utredningens barnkonsekvensanalys även i denna del, så som risken för familjesplittring eller barnets rätt till familjeliv och privatliv.

För det fall som regeringen ändå går vidare med lagstiftning som möjliggör återkallelse av medborgarskap på grund av brott så förordar Sveriges Stadsmissioner det förslag som i sammanhanget är mest materiellt preciserat och avgränsat, vilket är återkallelse vid brott som allvarligt hotar Sveriges säkerhet eller som omfattas av internationella brottmålsdomstolens jurisdiktion.

Kapitel 12 – processen

Utredningen föreslår att Migrationsverket ska besluta om återkallelse, att den enskilde i vissa fall ska ha rätt till muntlig handläggning och offentligt biträde, att barn ska ges möjlighet att framföra sina åsikter samt att beslut ska kunna överklagas. Det föreslås också ett beviskrav som innebär att myndigheten ska göra sannolikt att förutsättningarna för återkallelse är uppfyllda. Sveriges Stadsmissioner bedömer att dessa processuella garantier inte motsvarar åtgärdens ingripande karaktär. Att återkalla ett medborgarskap är inte en ordinär förvaltningsrättslig åtgärd utan en statusförlust med långtgående konsekvenser för den enskildes rättsliga ställning, familjeliv och möjlighet att vistas i landet. Processen måste därför vara utformad så att risken för felaktiga beslut och godtycke minimeras.

Samtidigt lämnar utredningen flera centrala följdfrågor oklara och hänvisar i praktiken till framtida rättstillämpning. Det gäller bland annat situationer där det råder tvist om ett annat medborgarskap, förändrade omständigheter under överklagandeprocessen och hur en återkallelse ska samordnas med efterföljande migrationsrättsliga prövningar. Det riskerar att skapa en ordning där den enskilde får bära konsekvenserna av otydligheter i regelverket och där rättssäkerheten i stor utsträckning blir beroende av efterföljande praxis.

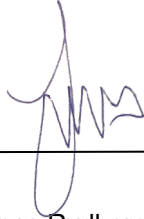
Europadomstolen har i flera avgöranden betonat att prövningen enligt artikel 8 måste vara reell och effektiv. I sin praxis har domstolen särskilt lyft fram att ett ingripande kan framstå som godtyckligt om den enskilde saknar en

¹⁷ SOU 2026:21 s. 306

¹⁸ Svenska Röda Korset, remissvar till Dnr Ju2026/00665, 18 maj 2026, s. 6.

faktisk möjlighet att få beslutet prövat eller om nödvändiga rättssäkerhetsgarantier saknas.¹⁹ Domstolen har också understrukt att detta gäller även i säkerhetsärenden: det måste finnas ordningar som säkerställer att prövningen uppfyller grundläggande krav på rättvisa.²⁰ Mot denna bakgrund är det en tydlig brist att utredningen inte utreder och reglerar närliggande frågor som i praktiken är oundvikliga: vad som händer i utlänningsrättsligt hänseende efter återkallelse, vilka tillståndsgrunder som kan prövas, hur verkställighetshinder hanteras, och hur rättigheter säkras under processens gång. Utan denna helhet riskerar processen att bli ett smalt spår fram till statusförlust utan att rättsordningen samtidigt erbjuder den struktur som krävs för att rättssäkert kunna hantera konsekvenserna.

Sveriges Stadsmissioner

Jonas Rydberg, Generalsekreterare

¹⁹ Europadomstolens dom den 13 juli 2023 i målet Emin Huseynov v. Azerbajjan (no. 2), ansökan nr 1/16

²⁰ Europadomstolens dom den 7 februari 2017 i målet K2 v. the United Kingdom, ansökan nr 42387/13